

عبدالحق حامد

والدہم

استانبول

۱۳۲۹

[مطبعہ خیرہ وشرکاسی]

K. Kram Alay

عبدالحق حامد

والدہم

استانبول

«امبراد» مطبعہ سی

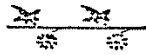
۱۳۲۹

559

طَبَقَاتُ

والدهم

چر کسستانده برطانگ اتکی
دلنشین کلبه لاله زینت یاب .
ید امیه طبعیت ایله
حاصل اولمش قصور مادر زاد .
بر برندن اوزاق ، پراکنده
آشیانلرکه طاملری قاردن ،
در و دیواری خار و خسندر . —
کیجه بشقه ، صباحلاین بشقه :
شن و خندان صباحلاین برکوی ،
نغمه زن برمسیره اطفال .
کیجه ، یعنی غروب ایدنجه کونش ،
سویسو خواب ، کیمسه سز ، سس سز ،
کوریلیر برحزین مزارستان .

کونشک قارشيسندهده مظلّم ،
اوينابيع رفق ورقت که
اشکريز مال اولور قلبه :
صم وابتکم منابر الهام . —
شب تاريک ايله سفيدى برف
نيجه سودا اويانديرر سرده .
صانکه اول روستای نوامى
کلير ايقاظه برطاقم کابوس ،
مثلا ديکله نيرسه شاهقه دن
طويولور های وهوى بحر سياه ،
که تقريله دمبدم اورايه ،
اولور امواج بيوجودى عيان .

اراده زمهرير اولور مطرب ؛
شجرستان اوآنده جوشاندر .
آکله نير ، ذوق ايدر وحوش وطيور .
خوکلر نعلشخوار اولوب درهده ،
بربولوطن سقوط ايدر کرکس :

دنیای برسیاه صاعقه در .
که چقار دوشدیکي محالرده
صدمه سندن بیاض قیغجملر .
چوغالوب هر طرفده قار تیلیسی ،
سانکه فکر شتا اولور برتر
کردباد ضیای جامدکه
کتیریر لیاہ رعشہ حیرت .
مست برف و بخار ، مشجره ده ،
رقص ایدر خرسه شکم پرور ؛
تشنه خون و کرک صائم ایسه
زهر خنده یله کوسترر دندان .

شب مهتاب ، اوبستون بشقه .
کوریلیر برجہان در وضف .
رودلر ، موجدلر سکوت وسکون .
— نیجه برمنظر یتیمانه . —
کز اشباح ایله مخیلر .
قونوشور روحلر پریلر ایله .

کهرک فکر شاعرانه کفن ،
—حرکاتنده موج موج سکوت—
طولاشیر عین نائم سیار .
خطوه انداز بامدن بامه ،
کوهدن کوهه ، برجدن برجه ،
بوله رق صکره وقفه کاهنه یول ،
کوریلیر آنده خاک ایله یکسان

گاه اوزاقلرده صامت وسا کن ،
پارلایان شمشکک ضیاسیه ،
کورونور بیک خیال دورا دور :
عشق ، اونوزاد دیو سربسته ،
عشق ، او طفل هوا پرسته کوره
هربری تنک و تار برزندان ،
یم سنجاب رنگ انجرده
سرلری بی نشان اولان طاغیر ،
اومعظم مراقدا اعصار ،
خرکتله ، یواش ، یواش ، یردن ،

خانکه تسلیم ایچون بوداهی بی

آشنا اولدیگی ملکره که

دینلیر خاندانی اونلردر ،

— بیشمار امهات عشق یتیم ،

انجم والہات حسن و جمال ، —

آسمانہ چیقاز کی کورونور .

کورونور بزیمہ طلوع وغروب ،

نیجہ شمس و قمر ، کمال وزوال .

نیجہ بیکارجہ لوحہ شفقت ،

نیجہ بیکارجہ مخنہ ماتم .

مید و تابوت و حجابہ ، ہپ قاریشیق

صاعد سمت رأس ، محشر کون ،

اولو برکڈربان کہ پیشندہ ،

— منہی ، بلکه منہادر او —

کورونور حسن بی زوال بشر :

نظل مادر ، او اک بو یوک جانان .

کیجہ بشقہ ، صباحلاین بشقہ
مثلاہند وچندہ ، آفریقہدہ
کونش ، اورستخیز عالمسوز
کہ دینیر جملہ کائناتی محیط
کورونن لاجوردی ابدی
دود حیرت فرود صاعدی در ،
انجم رعشہور شرارہلری ،
— نقطہ پر احاطہ جبروت
کہ مال بلندی در اکوان . —

دست قدرتدہ نوردن برطوب
آلت صانع الحیات کونش ،
چرکسستانہ روحبخشادر .
اورالردن کنار ایدرکن او ،
مقتبس نوبہاردن ، آبی ،
برکنار اولق اوزرہ قافقاسہ ،
سحر آسا ویا غروبہ شبیہ ،
بیجہ تصویر لر ہدیہ ایدر .
بوسہاوی مصور دوران .

که دینیر رنگرنکی اشیا
اثر اختراعی در یرده . ،
اثر احتشامی لیل و نهار . ،
اوحوالی به بر نگاهى اینه
صانکه فکر و خیال رنگی و یرر :
هرشجر بر سفید مشعله در . ،
قافلر ، کلبه لر بتون بلور . ،
چرکسنستان اولور او کون شفاف ،
کون دکل بلکه بر شب تابان .

بر شمالی بهار سیر اولنور ؛
هربری بر بلند کاخ رصد ،
کورونور قافلردن استقبال .
بو طینی هر مارک کویا
اوزه رندن کچن سنین و شهور ،
رعشه لر بلکه سجده لر له کچر :
او قدر پر وقار ، پر حشمت ،
او قدر پر برودت ازمان .

چرکستان، او کشور بیکس،
بعض کره سمای مشفقدن
بویله بر التفاته نائل اولور :
هندی سوزان ایدن کونش یعنی ،
یوزینی کولدیروز بو اقلیمک .
سایه آفتابدر ، یاخود
او جهان یتیم و عریانک
تیرر اوستنده سایه یزدان .

بو طلوعات اویاندریر خلقی ،
مسکنندن چیقوب کیدر کویلو .
کندیسی ایتماش طعام ، آنجیق
آت ، اینک ، هر نه وارسه حیواندن ،
اونی اطعام ایچون کیدر مثلاً . —
بز اینک کویده خانه اصاحبی در ،
جالب اعتنا و موجب فخر .
نته کیم آتده اهل بادیهجه ،
صاییلیر اقربا و اخواندن .

بر کوی بساهین اینکلر ایسه ،
بکله ینلر اونی کوپکلر در .
اثر اختلاطدر ، بولنور
موسقیسندده بعض اقوامک
حاو لاق ، کیشنه مک کبی نعمات .
اثر اختلاطدر ، بعضاً
اوکوزی آندیررسه بر دهقان .

چرکستان ، الالهه حسنک
مسقط اولینی در اوراسی .
افقه طوغری اعتلا ایتیش ،
بو ممالک بوتون کوزللكدر .
آشیانلر ، قیایلر ، سوزیلر ،
راغلر ، باغلر ، وحوش و طیور ،
رنکر ناک محاسن قدرت .
کورونور طاغده بر چوبان قیزینک
صاچنک تللر نددده اوضیا .
ایشیدیلر فقط بو تللردن

کورو نور بر هوا اسر کویا . —
سیسلر آلتنده کل کبی یوزلر ،
مائی کوزلر یایان او پننه کونش
بو بیاض جتک ملکلرینک
کوستر بال و پرلرنده هنر .
کیجه مستور اولان بو ییلدیزلر ،
صانکه اسرار عشق پر لمعان .

دنیلیرکه چوبان ، ملک ، قرتال ،
هپسی همرنکدر بو پرلرده .
تپهلردن ، رؤس حسنادن ،
برهوادر وزان اولان شب وروز .
— هپ او صافی هوای امیت ،
او مبارک نسیم آزادی . —
قصر مرغان اولان آخاجلرله ،
اینلرندن بهایمک ، درددن ،
ابردن ایزه نقل مسکن ایدن
قرتالک اهتزاز بالی ویا

چيغارك ذروه دن سقوطندن
عكس ايدر بر صدای برف آلود .
طويولور بر طنين رعشه رسان ،

آيو پوستنده محقق بر پير ،
قوزی قالباقلرك معلمی در .
کوه بر رحله در ، سما بر جزء ،
او قوتور اونره جماداتی ،
متن الحان ، مأل الوانی .
يا بتون قوشلرك كتابی نه در ؟
او کوچوك موسیقی پريلرينك
نور و ظلمت دكلی در نوطه سی ؟
— بونده ظلمت ده ، آه ! بر شيدر ،
اوده بر رنكدر سرآردن .
(ميلتون) ك جتی او ظلمتدر .
ينه اوندن سنوح ايدر كبی در ،
نعمه مظلمانه اسحق . —
اسحق او مبتلای ظل و خیال ،

شاعر موت ، او طائر ديجور .
منكر نور ، اولورسه موسيقار ،
انادن طوغمه كورده شاعر اولور .
اوله ماز شهبه ستر او بر رسام . —
فقط استاد فكر اولور ، ياخود
اوستاد لوايح الحان .

اکثری آل کین او قزلبه که
دنیلیر زهره نك هوسارلری درسه [۱]
باییلرلر شفق کبی او وایه :
دائما مستعد سوزش اولان

عشق ایچون ، حق شاعرانه ایچون
روح ایچون بر حریق ررحانی !
— یا نصل شاعر اولماسون چرکس ؟ —
او طرفلرده بر قیزک مثلا

باقشی آندیریرسه شاهینی . ،

اوردینی لندهای وحشینک [۲]

صیحه سندن چیقار ، بلوطلردن ،

---

[۱] « هوسارلری » در یرینه « کتیبه سیدر » دیمکده اولور .

[۲] اصلی لدوچه اونسه کرک . بن « ژه یان » معناسنه اولاراق

بریله یازدم . کرجه « اژدرهای وحشی » دیمکده جائز ایدی .

قیالردن چیقار کبی سسبلر !
بر یخستان این و آن ، یاخود
بر دبستان انی و وحشت که
آنده حیوانده سوز بولور دیه جک ،
او مربی اول انسان .
کوندوزین ارلری شکاره کیدر .
گاه اولور بر کیک له عودت ایدر ،
گاه بر قورد ایله یا قرتاک ایله .
قادین آتش یاقار ، یمک پیشیر .
— یمکی پاستا ، ایچکیسی ایران .
اوجاغنده یانان تز کدر که
چو جوغنگده اویوننجنی اوندن ؛ —
انسان انسانه سنوء قصد ایدیور .
یا نیچون آوجی اولماسون چرکس ؟
قبه آسمانک آلتنده ،
— اختران هپ اولور ایکن نگران —
بر کنیش یرده ، صف بصف دیزیلوب ،
منزیر اقلرله سونکولرله بو کون ،
— هپ او ملعون چتال بیچاقلرله —
مدنیلر یمکده بر برینی !

نه ایچون قوزدی اورماسون یاخود
نه ایچون کسمهسون قویون چرکس؟

سفن زرهپوش ایله ، قوت ،

یرله یکسان ایدرکن آفاقی . ،

دیگه نین اگ زیاده اوروپاده ،

جانور طوپلرک غریوی ایکن ؟

نه ایچون سومسون سلاحی او ؟

مختلف ناملر ، سبیلر ایله ،

شمدی خدعه یله ، شمدی حرب ایدهرک ،

بونده غضب ایتیمورمی بر دولت ،

بشقه بر دولتک خزاننی ؟

یا نه دن سارق اولماسون چرکس ؟

صاتمق اوزره - اسیر - نامیله ،

مثلا بشقه بر عشرتدن ،

بن قاپارسهم کلوب اونک قزینی . ،

ینه آنجق تعیش ایتمک ایچون ،

او نه دن صاتمسون بنم نینه می ؟

شمدی یوقدر تجارت اسرا .
اونلرك شمدی ، آه ! هپسی اسیر . —
دیدیکم خیلی اسکی بر تاریخ ،
بلکه سکسان سنه مقدم که
بو شقاوت مجاز ایمش او زمان .
شمدی آزاد ایمش او بدبختان (؟)

چوق کورلنر سده ، امینم که
چوق کورلنر او قالباق آلتنده
کاه برق اورسه بر شعاع لطیف .
سایه وحدتنده بر شجرک
اویور اولسه بردهای مخوف .
نته کیم قارلی بوزلی طاغردن ،
اغرب اولماز چیقارسه بر وولقان .
ایصینور بعضیسی او کلبه لرك ،
بر طاقم معنوی اوجاقلرله .
بولنور ایچلرنده بعضآده ،
زهره دن مقتبس بر آیدینلق .

شعری یازمقدمه بهره‌سز چرکس ،
حرکاتی ایله ارانه ویا
مسکتنده ایدر اونی اسکان .

همسری برخیال مونسدر ،
پیرو ظل مشفق مادر .
اوغلی برفکر زورمند و جری ،
قیزی برحس نرم و نازنده .
برق طینت او جن مظلم که
دینیلیر اسمنه ده‌های بشر ،
خود بخود کوه‌سار وحشده
نیجه مبهم کریمه‌لر یا خود
نیجه باکر ستاره‌لر طوغورر .
هم مذکر اوهم مؤنث بر
شجر میوه‌داردر ، امی .
نیجه وحشی بدیع‌لرله نیجه
متوحش پریلرک موجد
بلکه‌ده والدین ماجدی در .

مهر معنی اولان بو آفت که
برجلردن طلوع ایدر کویا . ،
یصدغی کوه قافدر یرده . ،
برسحاب مهیب یورغانی در .
قره قوشلر اوکا منوم اولوب
ییلدیرملر ایدر منادیلک .
کتیرر ساعیان شام وسحر
مسقط لاجورد رآسندن
اوکا برچوق لویح رؤیا .
دوردن منعکس بولوحه لرك
هربری برپیام حسرتدر ،
افتراق ایتدیکی کوا کیدن . —
اوکا لازم دکل ، اویاتمی ایچون ،
نه اوزاقدن شماتت جمهور ،
نه یقیندن مشاعل بلدان .

برك وبارشتا که چوق یرده
ضعفانك یلاسپاره سی در . ،

— اوبولوپدن چيقان ايبك — اوبياض
كلبكلراه ، روزكاره اويوب ،
ايصير نرده كورسه بريكس ،
— دينيلير بر مريض حمادر —
بونك افزون ايدر حرارتى .
وطنى سنكزار برف اباد . ،
يوركى سرد ، كندى مرد ايسه ده ،
كوكرونور اونده قيز كى حسلر .
اوقدر كه دنيلسه جائز اولور :
شاهبال ربيعدن دو كولن
توكلر — ازهار رنك رنك جبال —
ادوات بناى فطرتى در .
رقص اشجار ، نغمه ينبوع . ،
خنده صبح ، كربه مغرب ،
كه برندن ياغار افقره نور ،
ديكرندن زمينه شبنملر . ،
هپ او آهنگ صنعت قدرت ،
بو طبيعى نفائس اشعار . ،
طرب افزاى بزم وحدتى در . ،
داستان شبانى در نالان .

حسرت دشت و کوه فصل بہار ،
ناز پرور او زائر سنوی . ،
اورالردن دہ ییلدہ بر کرہ ،
— زود رفتار اجتناب — فقط
چوق عطالر ، ہدیہ لرلہ کچر .
محفلۂ حسن و عشق ایلہ طولودر .
دوکلور ہکبہ سندن آہ وانین .
— برق سیاردن سریع ، اوبر
کارباندر خیال ایلہ یاریشور . —
بر افقدن کلیر اوبر ساعی :
نقش سیرانی کلستان صفا ،
عکس الحانی جو بیار طرب ؛
نظرہ چشمی وعدہ وصلت ،
رعشہ لعلی خندہ امید . ،
روزکارندہ بیک رواج ایلہ
نغمہ لر ، بوسہ لر اولور پرآن .
شمدی سکسان ییل اوللی کچمش ،
چرکستاندہ بر صباح ارکن ،
اورمانک ذیللری اوتر بردن . ،
مترصد باشندہ اشجارک ،

او كوچوك كوزلى بكجيدر — سانكه
دوردن كوزمش ، ايلورلرايدى
خلقه اعلان كه ليل جيلادن ،
مهر انورله ، زيب و زيور ايله
طوغيور برده بر مه انور ..
ماه كاخنده ، ماهتاب طيور ،
— چركستان حدوديني كچمش ،
كليوردى ، اوت ، اوكون نيسان .

بو زمانده يدى ، طاغده برته ده ،
عمرينك نشوه رييجي ويا
نشئه عنقوان موسم ايله ،
سحري برچوبان قوال چاليور .
— اوغريبانه ساز وحشت كه
بزه بر چوق غروب ايدر اخطار . —
متفكر ، اونك ياننده ايسه ،
مخطر صبح وشام بر پيكر .
بر خيال بسيم اسمر ايله

چوبانك تابع هواسی اولان
کچیلر. ، هپ اوارکی ، دیشیسی ،
صاحب ریش اولان آغیل خلقی ،
بهت و حیرتله دیکله یوردی بونی .
دوردن آفتاب نو طالع ،
سمت مشرقده بر شلاه نور . ،
رشحات حیات بخشی ایله
ایلپوردی بولوحه بی ریان .

بری کیمشدی بر قویون پوستی ،
بوچوبان ، دیکری سراپا سرخ ،
عسکری بر قیلقده . ، الله توفک ،
کمرنده سلاح کونا کون ،
بر یکت هیئتنده که - بوده قز !
- او قیافت بوتون ایپکدن ایدی ،
اسلحه یسه بوتون کوموش ، آلتون .
کوکنه طاقدیغی فشکلکله ،
پارلا یوردی نشان کی . ، بونلر

بلکه ده رتبهٔ اصالتی
متجلی قیلان نشانر ایدی .
سر بالاترنده اطلسدن
بر دمت غنچه یه مشابه اولان
قرمزی تقیه سیله صاحب رینک
رنکی بر قات دها اولوردی سیاه ،
که افقدن طلوع نیردن ،
مستفیض بهار اولان هرشی
هر طرفدن زیاده قیرلرده ،
اومغنی عزلتک بو ایدی
ایدن اشغال مائی کوزلرینی ..
صاریشین بر غریب ایدی بو چوبان .

وار ایدی بونلرک میاننده
مائل انکشاف بر حالت .
— بونی کورمزدی بلکه کندیلری . —
مختفی ، محتنب نظر لر ایله
روحدن روحه بر ضیای لطیف ،

گذر ایتک یولنده بر صحبت .

قلبدن قلبه ناقل معنی ،

— قلبدن قلبه بر سلامه شیه —

بر حرارتدی ایله یین جریان .

شمدی بایقوشسه شمدی بلبل اولان ،

گاه و بیگاه قورد ، قویون یاخود

چاغلان سسلری ویرن بوقوال . ،

شویله تقریر حال ایدردی قزه :

سوکلم ، نوبهار کلدی ینه ،

کولیور اشته هپ بنات چمن .

آچلوب کوك ، ملانك موسم

دشت وکوه زمینه رنگارنگ

نورلر ، خنده لر نثار ایتمش . ،

حی و جامد بتون شو هیئت ایچون

ییلده بر کره بر دوکوندر بو . —

بر اولوب بزده ماقتدا ایدلم

بتون اشیایه ، جمله آفاقه .

ایسته سیدک بونک کبی برچوق

سورلر ، نوبهارلر کورمش ،

حجابه‌گاه طیور اولان شو چنار
بزه بر آشیان اولوردی بوشب .
مه تابنده مشعل مقصود ،
شاهد اتحاد منر انجم :
او شهود بقا که لیل ونهار ،
ابدی کوز لر یله محکمه
کبریادن بو ارضه در نکران .

دختر احتیاط پرور ایسه
صانکه طرز تفکریله بوکا
دیردی : هیات ! قورقارم بن که
اونلرک شاهد اولدینی خالی
داردن داره فاش ایدر قوشلر .
نوبهاره کلنجه بر آندر .
قورقارم بن که نشئه وصلت
کچه جکدر بهاردن ده سریع .
نه قدر چوق سورر ایسه سوزسون ،

قیصه در موسم شباب بوکون .
حسن ایله قائم اولدییچون عشق ،
اوله ماز استناده پک شایان .

قوال اولمازدی حالبوکه ملزم ،
شو مالی ویریدی نغمه سنه :
بیلیرم ، آه ، والدینک که
کبرای قبیله مزدندر ،
بوسفیله تنزل ایتمزلر . —
اونلر کدر شو کوردیکک کچیلر ،
شو اینکلر بوتارلالر ، حتی
اونلرک مالی سن ده بر جیران .

چوبان عقلیله بن غریب ایسه — آه !
اسیور بر هوا بو طاعلردن ،
بر هوای جنون که عقله سقط ! —

اونودوب فقر حالمی ، بعضاً
سایه‌سنده تعیش ایله‌دیکم
سوریلر نوبه‌اردن حاصل
شو طوارلر ، شوپنبه ، مائی ، بیاض ،
اوچوشان طالغله‌ر میاننده
سنیده کورمک ایسترم رقصان .

بر سنه صوکره شهبه‌لر زائل ،
حسن پروسوسه‌یله عشق جری
نعمت استلافه نائل اولور .
موسمک ، موقعک مساعده‌سی ،
ابوینک ، امام ومختارک ،
روستاخلقنک رضاسی ایله
حجلاه‌کاه ایلشدیلر اغیلی .
بوحریم جماله مأذون عشق .

بر کوچوک قر ، او طاغ تصادقنک

ئىراتىدىن اولمق اوزره ، كوزل
بر كوچوك قزله ھىنشىن بونلر ،
زوج وزوجە بوكنىچ پدر ، مادر ،
ياشايورلردى خرم وشادان .

بو ملك ياوريى چوبان قزىنە
لالا اولمشدى بر چوبان كوچكى ،
سورى يە باقدينى كى او كادە
كىجە كوندوز نكاهانلق ايدر ،
اوتەدە والدين امين بوندىن
ايشلر يە اولوردىلر مشغول .
اوزمان بش ياشندە قز جغزك
بو نكهبانى اوچ ياشندە ايدى ،
لالاسى اولدوغى چوجوق كويا
او كا ايتمشدى بر زمان دادىلىق .

— قز چوجوقسە كويك بىكىدى اوكون —
كە اولور صوكرە طاغلك ، سورينك
متحكىم ، يكانە حاميسى .

اڭ بيوك دوستى بر چوجوق ، اوتده
دشمن جاني اشقيا ووحوش .
اوزرندن كچر بو عائله نك
بويله بر قاچ بهار خوش كدران .

فكرت انكيز بر قيش آقشامى كه
منتظر انجماده هر جانب ،
قوزيلر ، قوشلر ، اهل دشت وهوا ،
بر اشارتله سمت مغربدن ،
مفترق ، متحد ، مطيعانه ،
اوليورلردى راجع مسكن :
— ليل زنجى يه منتهى اوله جق ،
حبشى بر طاقم خيالتر .—
عازم انزوا اولان كونشه
بو كوچك قزده اقتدا ايتمش .
كوزجيسيله برابر ايرماقدن
تپه يه عودت ايتمك اوزره ايكن ؛
كويكك نعره سيله بر آنده ،

دره دن عکس ایدر صدای سلاح ؛
صکره اصوات نعل ، صکره سکوت !
که چوبانله رفیقہ سنی اوزمان
دیشاری اوغرایوب تفنکیرله ،
مقابل کلیر شو هائلہ یه :
کلب مجروح ، خونفشان دهنی ،
کلب عطشان انتقام اما :
محتضر ایرماغک کنارنده ،
یالکز قویروغنده رعشہ جان .

مادر اوندن سؤال ایدر قزینی
پدر ایرماقدن ایلر استمداد .
اوتہ یانده یسه ظل مثال وسریع .
لحظه لحظه اوزاقلاشور ، کوچیلور ،
ظاہر اولمقده بر یغین ظلمت ،
برسیه نقطه . ، بر طاقم آتلی !-
قزجغز بونلرک ایچنده ایدی .
ابوینک نہ حاله کلدیکنه ،
دوشونلر خیر اولور ، حتی

چو جوغك ده نه سمته كيتديكنى ،
شبهه سز حس ايدر مطالعلر :
يوللرى منتهى اولور صخومه .
اونده بحرى سفر زمانى كاپر ،
چونكه برى سفر بولور پايان .
اوليورلر ديمك دكل پويان .

طالب اولمش صخومده بر تاجر ،
مشتريء حيات بر بايقوش
صاتون آلمشدى نوري ظلمتدن !
منتقل اشقيادن امواجه ،
قاجيرانلر سياه ، كلديكى ير ،
كيتديكى يول سياه اولان بو يتيم ،
بو يتيم سفيد وسرخ وسياه .
كميده بر تصادف مشفق ،
— طايا — ديرلردى بر چوجوقلى قادين ،
صاتيلق بر نينه يله همره اولور .
كمى بر تكنه ، بر چوروك يلكن .

یولجیلر سه بوتون اویولده ایدی:
انالر، قز لر، اهل جهل اسار،
کیدورلردی هپ صائلق ایچون!
— ایکی آیده طریزونه، اورادن
سینوبه، صامسونه واک صکره،
دها بر چوق بلایه اوغرایه راق
سمت مقصوده طوغرولور تکنه.
— تکنه بآماز فقط حمله سی ده،
یولده چوق کره اکسیلیر، آتماز —
حاصلی هپ چولق، چوجوقله طولو،
صوده آیلرجه ساللانان بو بیشیک،
یاناشوب آسانه یه بر کون،
اسرای دوکر اسیرجیلره:
بی مکانلر بولور او یولده مکان.

نسبه سننه اوزون، نارین،
صاحی قومرال، یناقلری آل اولان
بوکوچوک شیده واردی بر عظمت.

صاحبك زنكنه شباھت جو
كوزلري پرتامل ، اينجه ، اوزون
قاشلري مشغل تفال ايله ،
— سانكه مستقبليه اشارتكار —
طرز و طورنده سرو حكمتلر ،
— كتديسنجه اوبالطبع مجهول —
شوقدر واركه بعض يرلرده
علمه بگزر جهالت صبيان .

بر درين سري حامله ناقل
كبي بر طرز ايله ، دكزده بو قز ،
نصب ايدوب گاه افقلره كوزيني ،
حركتسز آغير ، آغير دوشونور ،
ابدي المائل موجهلري
اوقيورمش كبي طورور ، لكن
صكره بردنبره چوجوقلاشه رق ،
چز كستان بايرلرنده قالان
قوزيلر ظن ايدردي مارطيلري :

اونی تشیع ایچون قانادلامش ،
اوچورلردی غالباً سوریلر . -
کوپکندن فقط اثر یوق که ،
کیم بیلیر ؟ بلکه ده دوشوندیکی او .
او کوچوک قلبی صانکه ایلك دفعه
رعشه دار ایله ین بیوک هجران .

برده لیللاً کوروردی پر رقت
قمرک زیر سایه سنده نیجه
نیجه اشکال الان سحابه لرك
پر چوبان کسوه سنده بعضیسنی ،
صکره بر بشقه لوحه شفقت ،
او قردن زیاده پر احزان !

بونلرک هپسی دایه دن منقول . -
بشقه بر قزله - بر کوچوک چرکس -

اوده غایت کوزل و بر یاشده ،
قاردش اولمشدی خودبخود بو یتیم ،
— راه محنت ، ره سفالنده ،
ره غربتده همره وطنی . —
اوزمانلر او یون کلیر هر شی .
مثلا تکنه برصالنجق ایسه ،
مارطیلر ، طالغهار ، او یو محاقدر ،
یلدی رملر فشنک . — اولوم مجهول .
فورطنه وقتی او یقودن قالقار .
فورطنه وقتی دائما او یانیق . ،
مادری اولمایان بو بدبختک
اسمی اولمشدی دختر طوقان .

مادری اولمایان بو بیکس قیز
بیکسانه باقاردی مادرجه .
خسته لر که ادکز طوتانلردر ،
اوندن ایلردیلر امیدشفا . ،
اوشفا بریوطوم صؤ . — کویاکه

بو مددکار اولان یتیمیت ،
قارشی طورمش اولوردی فورظنده ،
بحر پرزوره بریوطوم صوایله .
— بحر پرزور او عالم غلطان ! —

عالم آب ، عالم مائی . ،
بحراسود . — اومادر ایتم . ،
اودروننده رنک رنک صفا ،
بیجه دردانه لری یاتان مادر . ،
مادر آسمان نقای ملیح ،
مادر حشر پرور دهاش !
بحراسود ، او ظلمت زخار . ،
بحراسود ، او اظلم البحار .
اوقارارمش ، کوچولمش اوقیانوس . ،
هنده غایت بعید اولان عمان .

بزه حالا یقین ، بزم برآن ،

صوکره بزدن جدا کبی کورینن ،
ماتم انکیز قلزم حسرت . ،
شندی یزلرجه بر بحیره لوط ،
اشکری زنده بر یم محصور . ،
قزی ، ساعیلریابه ، دزدانه ،
هپسی آق صاحلی همده هر دم شاب
اوجنود ابد نمودی ایله ،
چر کستانده بز کوچوک دزه دن
قویاروب تختگاه اسلامک
اک جهانکیر ، اک قریب سما ،
اک کوزل نقطه سنده : حاملیجده ،
بر بویوک کوشکه رفع ایدن سلطان .

چر کستانه حاکم اولمسه او ،
اولمسه خلقی تاجر اسرا . ،
اولمسه قزلر اونده هپ محکوم
انادن طوغمه بر اسارتله . ،
والدین اولسه ده مضمون القحط ،

اعتقادنجه هر كسك اوراده
اواسار اولماسه دليل يسار . ،
اولماسه يا تختمزده مساغ
بواسير الماچه - اويونلرينه . ،
صاحي برفريد افندي اولان ،
ديديكم كوشكك اتصانده
اولماسه باشقه بر اقامتگاه . ،
اولماسه اونده بر كوچوك منلا ،
صاحب دارك اوغلي بر چلي . ،
اولماسه قومشولر مياننده
عاشق بر مقارنت موجود ،
اولماسه حاصلی بورابطه لر ،
بوخطالر ، بوخوش تصادفلر ،
بن دد اولمازدم اولمايه جسيان .

برينك تام وشانی بر تاريخ . ،

برينك خاندانی افسانه .

اونغلك نسلي برفروزيور . ،

افقی بر حریق دورا دور .
قزك اجدادی خاک و خاکستر ،
قارلر آلتنده بر شب مدفون .
او اوغل والدم ، او قزده نینهم . —
برینك اصلی بر کنیش ماضی .
برینك اصلی بر یوک نسیان !

ایکی کوشکک بری بو قز جغزک
تربیتکاهی ، شمدی ویرانه .
بری ده حجه کاهی ، شمدی آخور !
برینك پک یقین جوارنده ،
برینك قارشیسنده ، شمدی ایسه ،
طوریور سنک قبر پر نوری !...
بن اونک اوغلی روح فاتحه خوان .

پدر ایران دن ایتمدی عودت .

- اوکا کیمشدی والدہم حسرت .
دادرم قیلدی اونلره رجعت .
شادروح اولدیلزکه جمله سنی ،
ابوینیلہ ، امہاتیہ ،
بتون اجداد منزله بر ارادہ ،
غرقہ رحمت ایله سون رحمان .
بری خیرالله بن عبدالحق .
دیگری منہا خاتم ، قادینی .
صانکہ اولمشدی برلہ شوب بونلر ،
کیمسه نزلک اصالتک یاریسی .
— طایا — صائب بکک رقیقہ سنہ ،
— خالہ زادہ مددی او ، صبیحہ خاتم . —
دایہ اولمشدی . بشقہ قز دیدیکم ،
یولده کی قز انشته من صاحب
بکک اولمشدی مادر پیری ! —
یولده قاردشاک ایله من قزلر ،
واصل پایتخت اولور اولماز ،
غائب اولمشدیلر . کہ چوق صکرہ ،
نه تحفدر تصادفات جهان ! —

برله شیرلر وتا اولنجیه دك
متمادی اولور او قاردشلك .
برله شیرلر ، اوت ، نصل لکن ؛
پرینك اوغلی ، یعنی صاحب بك ،
آلهرق دیکرك کریمه سنی !
یعنی همشیره معززه مک
دو کونندن براز زمان صکره
ظانی شورلر : حکایه ایلیه رک
کتیرن تکنه ماجرالرینی .
خواب کونا بو یایمه قاردشلك
دها مقبول اولور حقیقیدن ،
دها مشکل ده اولدی زیرا
دکل ارثی او اختیاری در .
باشلانورلر بو یولده . حاصلی بو
اسکی قزلر ، بوتازه والدیلر
یکیدن بویله برله شیر او زمان .

صکره ماتمی . ، صکره منزولاً

بو ملڪلر اولور اسيرفراش .
— دنيلير بيتمه مشدى حال اساره . —
متها ، دلہزار . هر ايكيسى ،
شيمدى كوزدن نهان او نادره لر ،
خواب آسودكى رحمتده ،
پيرو كاربان خاموشان .

والدم اميهيدى . ، اميه نك
وار ايدى از برنده بر جوق علم .
قونوشوركن سيق خاله كوره
اوياه اشعار او قوردى مرنجلا
كه صدا سنده كى حلاوت اياه
طرز تقرير دلپذيرندن
صانكه برقات دها اولوردي مليح .
« نهه لازم نم او غنچه تر
بكا كوكلده كى بهار يتز »
كى اشعار اياه ترنم ايدر ،
وخصوصيله بر ملك كى او

نه مبارک طورردی ، بن بیلیم ،
ایدیورکی تلاوت قرآن !

پدری کورمز اولدیغیچون سان
که تھاشی ایدردی کورمکدن :
صوک زمانلر علیل اولان کوزینک
کوردیکی بزخیال ایدی آنجق :
عملیاتی ایسته مز ، سومز . ،
دیرایدی دائما - نه کورمک ایچون ؟
- بزى کورمک ایچون - دینجه کولر .
- سزی طویمقدهیم ، بوکافی در ،
صاغ اولک ، سز کوروک بودنیانی . ،
بنده کورمش کی اولور ، کولرم . -
کولرم دیرده ، ایتسه کز دقت ،
کورونوردی ایچین ایچین کریان .

ياشامقندن ده بزمش اولملى كه
بىنى سورسه لر جواباً او
— بلكه اوچيوز ياشنده يم — دير ايدى .
چاردهسى دار آخرتده اولان ،
چكديكى درد مزمن ماتم
ايتسه آنجق ايدردى كسب سكون ،
اوله رق سجده ساي سجاده .
قيليوركن نماز اولوردى اونك ،
سانكه محرابى خطه ايران .

تكنه دن بلكه اللى ييل صكره ،
— تكنه اولمشدى برواپور اوزمان —
ريزه دن عودت ايله يوردق بز . ،
باقه رق بجزه — بز دكشك هپ ،
ديدى ، لكن دكشماش بودكز ،
عصر لردن برى تهورده ،
عصر لردن برى جلال آباد . ،
كندى حالا او بيلديكم آفاجان

بی حالا چو جوقی زن ایدیور؟
دایه لر نابدید اونکچونمی
طاغه حیقمقده کوردیکم طغیان؟ —

بویاه بعضاً لطیفه لرده ایدر ،
یاذ ماضی بی چوق سور ، دوشونور ،
وصورارسه ق نه در دوشوندیکی شی ،
— روخلر! — دیردی ساکت وضامت :
متفکر طیور عقبا که
غارب کشور سر ائردر . ،
بی پروبال ، دائم الطیران .

کهکشان طوائف علیا . ،
بعضیلر دیر — کواکب خولیا . —
شمدی اونلردن اولدی کندیسی ده .
طائف الیل سر وحدتدر .

جزء ناجيز مرجع اصلى .

قعر بالاترين هستيده

هيجان مؤيد هيچي .

منتهای حقيقت خلقت

رحم رحمتده مادر عربان

شبه يوق ، ساكنات عليين

ايشدر او روحى استقبال .

— سن كه بزدن ايدك ، ديمشردر ،

نه ايشك واردى ارض سفليده ؟

بكليوز زوجت ، ايشته اجدادك .

كلير البت يقينده اولادك .

كيددم ياركاه عزته ، كل

اولالم آنده مغفرت جويلا

يزده ترك ايتديكك اسافل همچون !

غايه صبر و غايه طاعت :

عالم بي نهايه غفران .

اولشز بی نشان روحیت ..
تابع جلوۀ الوهیت .
تا از لدن مؤبداً آتی .
تا از لدن مؤبداً عارج
نوحات جهانہ سرحد ساز .
کوششز ، دیدہ سز ، سمیع و بصیر ،
مالک نظرہ خرد فرسا .
حاکم کائنات بی پایان !

برده آنجق خیالی قلنش اولان
او سمارو حقیقتک برده
بز وارز یادکار فانیسی :
دینیلیر خاکدانی تر سیار .
بو تحسسالہ بن ہلہ بعضاً
اولورم کندی کندیمہ زائر .
مردہ فریاد ، زائر مہبوت ،
حامل قبر ، زائر ویران . !
عالم خواب بر غریب عالم .

کندی دنیاده یوق اونک مثلاً ،
بزه رؤیاده کندی در کورینن . ،
یوقلغندن نه او نه بز اگاه
نهده رؤیا دیرز او حالته بز .
سهویشیر ، سویلهشیر فقط سس سز ،
اولورز هب خیال او عالمده . ،
اولولرله مکین اولور دیریلر .
اویاتجه حقیقت اویله دکل . ،
اویاتجه اولوم حقیقت اولور .
عالم خواب عین فلسفه در :
اولیور برله شوب حیات ومات ،
آنده دنیا و آخرت سیان !

والدهم مظهر محاسن ایدی ؛
یا لکزر حسن ظاهری یه دکل ،
همده مظهردی حسن اخلاقه .
وار ایدی خلقت بلندنده
او تواضع که جلب حرمت ایدر .

تربیتکاهی بر قوناق . ، - بجه
کندینک کندی در مریه سی . -
او یله خلق ایتمک ایسته مش قدرت .
حال و طوری بری تکپردن . ،
حال و طوری فقط کبارانه .
جمله نزدنده بر سه ویملی قادین . ،
کیمسه بی سه و مز آشنا بر ذات
اونی غایت سه وردی . ، هپ بیلیرز . ،

او کا ایتمشدی حصر استحسان .
کندی ده هر کسی سه ور یا خود
او یله ظن ایتدیرردی هر کسه او .
کیمسه بی قیر مامشدی عمر نده . ،
عمرینک نصفی زمان کرچه
خرد و خاش ایله مش ، بیتیرمش ایدی !
یوقدی حقنده مشکی بر قلب . ،
نده دارغین باقیشلی بر وجدان .

* والدهك شمدي نابديد ، آنجق

ينه بر والدهك وار اي حامد !

سن دعا ايت همان او وار اولسون .

چونكه اوندن طلوع ايدر هر کون ،

نيجه بيکارجه والد ومولود .

اونك اولادي اردو وار موجود ،

که يولنده فدای جان ایدیور :

اونك اولادي ملت ودولت .

کرچه خائتر ایتدیلر مجروح . ،

قالماز انجق او بر زمان بیروح !

بولنور همده چاره علت .

که تظاهرده در غلامانی :

یعنی ملی اولان مدافعهلر . ،

خواب پر اضطر ایدن صگره

اثر انتباه ، اشارت خیر !

قیلوب اجداده امتثال اولاد ،

بر کون انسان اولورده حقیله ،

جانورلردن انتقام آلورز !

---

* اثرک بوندن صکره سی حال حاضر ایچوندر .

ياشاسون ! مادر وطن ياشاسون
که بو کون بزلی اودر ياشاتان !

سینه سندن او بخش نعمت ایدن
انا بزدن امید خدمت ایدر .
آلمادن ثارینی او والده نك
بزی اولدیرمسین اونی یارادان ! -
حق نصیب ایلمش ، نه موطلو سکا :
ياشادك سنده سایه سنده اونك .
ینه محضا اونك توجهی در
سنى شادان ایدن فیوضیه ،
سکا بر نام و شان ایدن احسان !

اوقو ، بر مسلمانسهك ای قارئ ،
برینه فاتحه بو آنه لرك . ،
برینه داستان فتح و ظفر .

احتراسات بر فلا کتدر . ،
مانع انتظام تام اوله رق
منتج انہزام عام اولور او !
کل وطنداش فقط کوچنمہ بکا
کل براز سنلی بنلی سویلشہلم .
کندگی ذروہیہ چیقارمق ایچون ،
نجی ایندیرمکی سرام ایتمہ . ،
اویلہ بر ، ارتقا تنزلدر . —
چیقیورکن ، بنم کبی سنده
نجی ارقایہ اہتمام ایلہ ،
نجی ارقایہ اہتمام !... او زمان
ہپمز بردن اعتلا ایدرز . —
فرقلر باعث اولدی تفرقیہ ،
صکرہ اوندن نہ حادث اولدی دوشون ،
دشمنہ قارشی بردکل یالکمز ،
وطنہ قارشی دہ بر اولملی یز . ،
دائماً بر ظہیر یکدیگر ،
بونده یکجان ویکو جود اولالم ...
اولورز یوقسہ خاک ایلہ یکسان !

یا لکنر خاک ایله ذکل اوینه ،
هم ده دشمنله یکدل ویکتن . ،
اولورز ملعتله محکوماً
طبقات زمانه دن مطرود !
کوکده انجق تمسخر طالع . ،
یرده انجق تفسخ تاریخ !
صاعده طوفان لغت و نفرت .
صولده بر حشرونشر استحقار ! -
برده ماضی به دون ، بیقلمش بر
عالم استخوان ! .. امان یارب !
- اویزم آنلی شانلی ماضیمز . -
صکره آنی مؤبداً زندان !

بزه سلطان سلیم اولک او
مشعل مغنویسی اوللی در
بوفلا کتده رهبر یکتا .
خارجی داخلی مهالکه بز
هپ اونکله تقابل ایتلی بز .

نوره گلز خلل صواعقدن
ایکسندن ده بونلرک یانسه
یانار انجق مشاغل ایمان !

موت پیر و جوانی بر کور یور .
بزی دشمن ده اویله کور ملی در .
دائماً همسلوک و هم مقصد .
بلکه ده اولمالی بو محشرده
کتجمز اختیار هنر همسن !
وطن انجق او کون مخاطره دن
قور تولوب ، نجم طالع اسلام ،
— که دیمکدر هلال عثمانی —
اولور البته دافع ظلمت ،
قالور البته ثابت السیران ..

دیندیکم یولده دعوت ایلر ایسهک

شانلی تاریخمز اجابت ایدر . ،
کورونور هر طرفده رایتمز . ،
عالم انقلابدر عالم ،
صبر ایله ، سعی ایله ، متانت ایله ،
وطنی دائماً صیانت ایله
حیرت افزا نتیجه لر کورولور .
اویله بر کون کلیرکه والده هنر
بزه البت حیات تازه ویرر .
شیر مجروح بغته قالقار ،
نیجه کوه وقلعه صائل اولور !
قوریلان تاجلر اوکون قیریلیر ،
چارپاینده درت ذلیل اکیلل !
اویله طاقمازسه اونلری یاخود
خونه غرق ایلنزه شیرثیان !

او کوچک تاجلرکه اصحابی
کاسه لیس قدیمی سلطنتک . ،
بری ایلقلی باغچوانی ایدی ..

دیگری سوزده یاور اکرم.
بری قلمشدی سارقانه حلول ،
بری ایتشدی خائناً عصیان !

درد اوشاق ، عاقبت ، نصل دیبیم ؟
صانکه تصنیع اتفاق ایدرک ،
علنی رخصتیه اوروپانک
بی خبر بر اقدینک که بز ،
ایتدیلمال و ملکنی یغما :
نعمت و نانه قارشی بر کفران !

بزه قارشی اویشدیلمال ، لکن
بیه جکلمر سوکنده بر برینی .
بزه قارشی چالشدیلر . ، بز ایسه ،
او بودق ! صکره ییلدیلمرله |
اویانوب — اویله بر اویانمق که —

زده باقدق که هر طرف کابوس!
بر طاقم خسته فکر و خولیا لر
زده حالا تحکم ایتمکده!
اویانقلقده وار دینک نقصان .

جمله اقوام ایچون ضروری در
اخروی ، دنیوی برر غایه ،
یا شامز غایه سز بو جمعیت ،
هله بز اخذ ناردن اول .
خصما مزدن عبرت آلمالی یز .
خصما مز که همده بر برینه ،
همده بر دینده ، خصم جان ایدیلر ،
صکره بر مقصد ایتدیلر تعقیب .
کسب قوتله اولدیلر واصل . —
غایه دنیویه اسلام
بزی توحید ایدن خلاقدر . ،
— که سیاسی بو همده دینی در —
عقل ایچون ، نقل ایچون ، سیاست ایچون ،

وطن وملتک نجاتی ایچون ،
او بیوک قوتک تفوذندن
— اونی تحکیمه حصر همت ایله
مستفید اولمالی علمداران .
یورومزسهک بو یولده بی آرام ،
شیمدیکندن وخیم اولور انجام .
بو معزز وطن اولور حتی
بشقه اولاد ایدینکه محتاج !
قالماز اولاد آخرت کی ده ،
اولورز بر یتیم قوم عقیم !
دیلم بن کی احترازنده
اوله مخطی بو شاعر نادان .

بر زمان بر کوچوک عشیرت ایکن ،
قوجه بز دولت ایله بن ایجاد ..
حاکم بحر وبر بو قوم اصیل ،
بومعظم ، بو قهرمان ملت .
صبر ایله ، سعی ایله . کلیر بر کون

ینه اظهار ایدر بیوکلکنی ؛
 ینه مشروعاً اتحاد ایدرک ،
 قیلارز اسکی حالی استرداد ؛
 قوه عقل و قوه بازو ،
 ایده جکدر ، ایدر باذن الله ،
 خصمی لرزان و عالمی حیران !

ای وطنداش ! سنک قدر بنده ،
 ضربه قهر ایله المناکم ؛
 بیلمش اول ، لکن اولمادم مایوس ؛
 بکا اوی سنده ایتمه قطع امید :
 — خسته باقی و خسته لوق فانی ! —
 بو تسلیده اول و برده دوشون
 اک کثیرالتغیرات عالم
 شبهه سز ، عالم سیاستدر .
 اونی ماهر و مقتدر بر ال
 دوندیرر اقتضای حاله کوره .
 او تجارتکه دولده بوکون

حکم ایدن شرکت منافعدر .

اشترک منافع اقوام

دشمنی دوست و دوستی دشمن ایدر .

یوکا مانع دکل نه همدینک ،

نه ده تدقیق ایدلسه ، باعثدر

اختلاف مذاهب و ادیان .

عبدالحق صاحب

(ختم)

